

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Кафедра психіатрії, наркології, медичної психології та психотерапії

В. Бурячківський

ЗАТВЕРДЖУЮ
Проректор з науково-педагогічної роботи
Гдуард БУРЯЧКІВСЬКИЙ
« 01 » вересня 2024 року

**РОБОЧА ПРОГРАМА З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«МЕДИЧНА ПСИХОЛОГІЯ»**

Рівень вищої освіти: перший

Галузь знань: 22 «Охорона здоров'я»

Спеціальність: 221 «Стоматологія»

Освітньо-професійна програма: Медицина

2024

Програму складено на основі освітньо-професійної програми «Медицина», підготовки фахівців другого (магістерського) рівня вищої освіти зі спеціальності 221 «Стоматологія» галузі знань 22 «Охорона здоров'я», ухваленою Вченою Радою ОНМедУ (протокол №10 від 27 червня 2024)

Розробники:

Зав. каф., проф. Опря Є. В.

Завуч каф., доц. Чернова Т. М., доц. Горячев П., асист. Фучеджі В.Д.

Програму обговорено на засіданні кафедри психіатрії, наркології, медичної психології та психотерапії

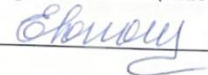
Протокол № 1 від «29» серпня 2024 р.

Зав. кафедрою д. мед. н., проф. Євген Опря

Погоджено із гарантом ОПП Валерія МАРІЧЕРЕДА

Програму ухвалено на засіданні предметної циклової комісії з терапевтичних дисциплін ОНМедУ, Протокол № 1 від «_30_»_серпня_2024 р.

Голова предметної циклової методичної комісії з терапевтичних дисциплін,

 Олена ВОЛОШИНА

1. Опис навчальної дисципліни:

Найменування показників	Характеристика навчальної дисципліни	
	Денна форма навчання	
Загальна кількість: Кредитів – 3 Годин – 90 Змістових підрозділів – 2	Обов'язкова	
	Рік підготовки	3
	Семестр	V
	Лекції	0 годин
	Практичні	30 години
	Самостійна робота	60 години
	У т. ч. індивідуальні завдання	0
	Форма підсумкового контролю	Залік

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета: Метою викладання дисципліни “Медична психологія” є надання здобувачам вищої освіти теоретичних знань та практичних навичок, необхідних на початковому рівні медичної допомоги, щодо теоретико-методологічних основ медичної психології, ролі медичної психології у формуванні сучасного уявлення про біопсихосоціальні взаємодії у людини і в процесах діагностики, лікування та реабілітації в соматичній медицині.

Завдання:

1. Отримання знань щодо біопсихосоціального підходу у медицині і психології
2. Формування вміння визначати типи реакцій пацієнтів на хворобу та ставлення до неї, а також проводити корекцію неадекватних типів ставлення до хвороби.
3. Отримання знань з психології медичних працівників
3. Оволодіння комунікативними навичками (у взаємодії з пацієнтами та колегами)
4. Отримання знань про підходи до профілактики психічних розладів та психотерапії

Процес вивчення дисципліни спрямований на формування елементів наступних компетентностей:

- інтегральна:

Здатність розв'язувати типові та складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у професійній діяльності у галузі охорони здоров'я, або у процесі навчання, що передбачає проведення досліджень та/або здійснення інновацій та характеризується комплексністю та невизначеністю умов та вимог.

- загальні:

• Загальних (ЗК):

- ЗК1 Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.
- ЗК2 Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.
- ЗК3 Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.
- ЗК4 Знання та розуміння предметної галузі та розуміння професійної діяльності.
- ЗК5 Здатність до адаптації та дії в новій ситуації.
- ЗК6 Здатність приймати обґрунтовані рішення.
- ЗК7 Здатність працювати в команді.
- ЗК8 Здатність до міжособистої взаємодії.
- ЗК10 Здатність використовувати інформаційні і комунікаційні технології.
- ЗК 11 Здатність до пошуку, опрацювання та аналізу інформації з різних джерел.
- ЗК12 Визначеність і наполегливість щодо поставлених завдань і взятих обов'язків.
- ЗК13 Усвідомлення рівних можливостей та гендерних проблем.
- ЗК15 Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у

розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

ЗК16 Здатність працювати в міжнародному контексті.

- - **Спеціальних (СК):**

СК1 Здатність збирати медичну інформацію про пацієнта і аналізувати клінічні дані.

СК2 Здатність до визначення необхідного переліку лабораторних та інструментальних досліджень та оцінки їх результатів.

СК3 Здатність до встановлення попереднього та клінічного діагнозу захворювання.

СК4 Здатність до визначення необхідного режиму праці та відпочинку при лікуванні та профілактиці захворювань.

СК6 Здатність до визначення принципів та характеру лікування та профілактики захворювань.

СК7 Здатність до діагностування невідкладних станів.

СК8 Здатність до визначення тактики та надання екстреної медичної допомоги.

СК10 Здатність до виконання медичних маніпуляцій.

СК11 Здатність розв'язувати медичні проблеми у нових або незнайомих середовищах за наявності неповної або обмеженої інформації з урахуванням аспектів соціальної та етичної відповідальності, включаючи систему раннього втручання.

СК15 Здатність до проведення експертизи працездатності.

СК16 Здатність до ведення медичної документації, в тому числі електронних форм.

СК17 Здатність до оцінювання впливу навколишнього середовища, соціально-економічних та біологічних детермінант на стан здоров'я індивідуума, сім'ї, популяції.

СК19 Здатність до організації та інтеграції надання медичної допомоги населенню та проведення маркетингу медичних послуг.

СК21 Здатність зрозуміло і однозначно доносити власні знання, висновки та аргументацію з проблем охорони здоров'я та дотичних питань до фахівців і нефахівців, зокрема до осіб, які навчаються.

СК24 Дотримання етичних принципів при роботі з пацієнтами, лабораторними тваринами.

СК26 Здатність визначати тактику ведення осіб, що підлягають диспансерному нагляду.

Програмні результати навчання (ПРН):

ПРН1 Мати ґрунтовні знання із структури професійної діяльності. Вміти здійснювати професійну діяльність, що потребує оновлення та інтеграції знань. Нести відповідальність за професійний розвиток, здатність до подальшого професійного навчання з високим рівнем автономності.

ПРН2 Розуміння та знання фундаментальних і клінічних біомедичних наук, на рівні достатньому для вирішення професійних задач у сфері охорони здоров'я.

ПРН3 Спеціалізовані концептуальні знання, що включають наукові здобутки у сфері охорони здоров'я і є основою для проведення досліджень, критичне осмислення проблем у сфері медицини та дотичних до неї міждисциплінарних проблем, включаючи систему раннього втручання.

ПРН4 Виділяти та ідентифікувати провідні клінічні симптоми та синдроми (за списком 1); за стандартними методиками, використовуючи попередні дані анамнезу хворого, дані огляду хворого, знання про людину, її органи та системи, встановлювати попередній клінічний діагноз захворювання (за списком 2).

ПРН5 Збирати скарги, анамнез життя та захворювання, оцінювати психомоторний та фізичний розвиток пацієнта, стан органів та систем організму, на підставі результатів лабораторних та інструментальних досліджень оцінювати інформацію щодо діагнозу (за списком 4), враховуючи вік пацієнта.

ПРН6 Встановлювати остаточний клінічний діагноз шляхом прийняття обґрунтованого рішення та аналізу отриманих суб'єктивних і об'єктивних даних клінічного,

- додаткового обстеження, проведення диференційної діагностики, дотримуючись відповідних етичних і юридичних норм, під контролем лікаря-керівника в умовах закладу охорони здоров'я (за списком 2).
- ПРН7 Призначати та аналізувати додаткові (обов'язкові та за вибором) методи обстеження (лабораторні, функціональні та/або інструментальні) (за списком 4), пацієнтів із захворюваннями органів і систем організму для проведення диференційної діагностики захворювань (за списком 2).
- ПРН8 Визначити головний клінічний синдром або симптом, яким обумовлена тяжкість стану потерпілого/постраждалого (за списком 3) шляхом прийняття обґрунтованого рішення стану людини за будь-яких обставин (в умовах закладу охорони здоров'я, за його межами) у т.ч. в умовах надзвичайної ситуації та бойових дій, в польових умовах, в умовах нестачі інформації та обмеженого часу.
- ПРН9 Визначати характер та принципи лікування хворих (консервативне, оперативне) із захворюваннями (за списком 2), враховуючи вік пацієнта, в умовах закладу охорони здоров'я, за його межами та на етапах медичної евакуації, в т.ч. у польових умовах, на підставі попереднього клінічного діагнозу, дотримуючись відповідних етичних та юридичних норм, шляхом прийняття обґрунтованого рішення за існуючими алгоритмами та стандартними схемами, у разі необхідності розширення стандартної схеми вмiти обґрунтувати персоніфіковані рекомендації під контролем лікаря-керівника в умовах лікувальної установи.
- ПРН14 Визначати тактику та надавати екстрену медичної допомоги при невідкладних станах (за списком 3) в умовах обмеженого часу згідно з існуючими клінічними протоколами та стандартами лікування.
- ПРН15 Організувати надання медичної допомоги та лікувально-евакуаційних заходів населенню та військовослужбовцям в умовах надзвичайних ситуації та бойових дій, в т.ч. у польових умовах.
- ПРН16 Формувати раціональні медичні маршрути пацієнтів; організувати взаємодію з колегами в своєму та інших закладах, організаціях та установах; застосовувати інструменти просування медичних послуг на ринку, на підставі аналізу потреб населення, в умовах функціонування закладу охорони здоров'я, його підрозділу, в конкурентному середовищі.
- ПРН17 Виконувати медичні маніпуляції (за списком 5) в умовах лікувального закладу, вдома або на виробництві на підставі попереднього клінічного діагнозу та/або показників стану пацієнта шляхом прийняття обґрунтованого рішення, дотримуючись відповідних етичних та юридичних норм.
- ПРН18 Визначати стан функціонування та обмежень життєдіяльності особи та тривалість непрацездатності з оформленням відповідних документів, в умовах закладу охорони здоров'я на підставі даних про захворювання та його перебіг, особливості професійної діяльності людини, тощо. Вести медичну документацію щодо пацієнта та контингенту населення на підставі нормативних документів.
- ПРН21 Відшукувати необхідну інформацію у професійній літературі та базах даних інших джерелах, аналізувати, оцінювати та застосовувати цю інформацію.

Очікувані результати навчання. У результаті вивчення навчальної дисципліни здобувач вищої освіти повинен:

Знати:

1. особливості основних психічних процесів (сприйняття, уваги, мислення, мови, інтелекту, пам'яті, емоцій та довільних дій);
2. зміни психічних процесів під впливом фізичних захворювань та факторів навколишнього середовища;
3. принципи та критерії оцінки основних психічних процесів;
4. принципи психологічної допомоги пацієнтам з психосоматичними розладами;

5. принципи та методи психічної гігієни, профілактики психічних розладів та психотерапії.

Вміти:

1. провести психологічну бесіду з пацієнтом;
2. виправляти неадекватні реакції та ставлення до хвороби;
4. використовувати принципи медичної етики та деонтології у лікувально -діагностичному процесі;
5. проводити психодіагностичну оцінку уваги, пам'яті, мислення, інтелекту, емоцій, особистості у здорових та хворих людей.

Оволодіти навичками:

1. спілкування з пацієнтами;
2. ведення медичної документації.

3. ЗМІСТ ПРОГРАМИ

1. Загальні питання медичної психології.

Тема 1. Медична психологія: визначення, предмет і завдання. Розвиток медичної психології у світі і в Україні. Роль медичної психології у формуванні сучасних ідей щодо єдності соматичної і психічної сфер. Психосоматичні та сомато-психічні взаємодії: основні концепції. Визначення психічного здоров'я: критерії ВООЗ.

Предмет і задачі медичної психології. Медична психологія як одночасно і психологічна, і медична наука. Теоретичні та методологічні основи медичної психології. Роль медичної психології у формуванні сучасних уявлень про єдність соматичного і психічного. Роль медичного психолога у діагностичному, лікувальному, реабілітаційному процесах.

Розвиток медичної психології у світі та на Україні. Внесок робіт О. Лурія, Л.С. Виготського, М.О. Бернштейна, П.К. Анохіна, К.К. Платонова, Б.В. Зейнгарник, Л.Ф. Бурлачка, В.М. Блейхера в розвиток світової та вітчизняної медичної психології. Перспективи розвитку медичної психології. Визначення психічного здоров'я та рівнів психологічної адаптації людини. Критерії здоров'я ВООЗ.

Тема 2. Методи психологічного дослідження. Експериментально-психологічні методи, їх роль у психологічній діагностиці хворих. Принципи побудови комплексного психологічного дослідження.

Методи психологічного дослідження: спостереження, самоспостереження, цілеспрямована психологічна бесіда. Експериментально-психологічні методи, їх роль у психологічній діагностиці хворих. Принципи побудови комплексного психологічного дослідження з урахуванням віку та культурних особливостей пацієнтів.

Тема 3. Психологія особистості. Сучасні теорії особистості. Особливості різних вікових груп. Акцентовані особистості. Особистість і хвороба. Внутрішня картина хвороби, типи пацієнтів. Класифікація типів відношення до захворювання. Вплив ставлення до захворювання на перебіг захворювання та прогноз; тактика лікаря щодо пацієнтів з патологічними типами реагування на захворювання.

Психічна структура особистості: темперамент, характер, інтелект, здібності. Класифікація темпераментів, їх роль у формуванні характеру. Вплив особливостей віку та хронічних захворювань на особистість людини.

Визначення акцентуації особистості. Типологія акцентуацій, класифікації акцентуацій особистості по К. Леонгарду, М.С. Личко. Тактика поведінки лікаря з пацієнтами, що мають акцентуовані риси особистості.

Тема 4. Класифікація типів відношення до захворювання. Вплив ставлення до захворювання на перебіг захворювання та прогноз; тактика лікаря щодо пацієнтів з патологічними типами реагування на захворювання. Стан психічних функцій і хвороба.

Внутрішня картина хвороби – суб'єктивне сприймання захворювання пацієнтом. Основні сфери внутрішньої картини хвороби: сенсорна, емоційна, вольова, раціонально-інформативна. Роль особливостей клінічних проявів захворювання тяжкості перебігу та прогнозу. Обставини життя хворого, при яких перебігає хвороба. Преморбідні особливості особистості (вік, темперамент, акцентуація характеру, ступінь чутливості до стресу). Типи хворих. Класифікація основних типів відношення до хвороби (гармонійний, анозогнозичний, іпохондричний, депресивний, зневажливий, нозофобний, нозофільний, утилітарний та ін.), особливості поведінки хворих з такими типами реагування на хворобу.

Діагностика основних типів відношення до хвороби. Додаткові психодіагностичні методики, трактовка результатів дослідження.

Вплив відношення до хвороби на подальший перебіг захворювання та прогноз. Агравация, симуляція, дисимуляція, госпіталізм. Принципи психотерапевтичної корекції відношення до хвороби, тактика лікаря відносно хворих з патологічними типами реагування на хворобу.

Тема 5. Психологія діагностичного процесу, взаємовідносини «лікар-хворий», «медсестра-хворий», контакти з рідними хворого. Психологічні основи спілкування у лікувальному процесі: комунікативна компетентність, функції спілкування. Роль психологічних особливостей лікаря і медичної сестри; «ідеальні» лікар і медична сестра. Медична деонтологія.

Основні мотиви вибору професії медичного працівника. Основні вимоги до особистості медичних працівників. Значення професійної орієнтації у виборі професії медика.

Важливі професійні якості лікаря. Визначення понять „лікарський обов'язок” і „лікарська таємниця”. Лікарські помилки: причини і види. Психологічні типи лікарів. Професіограма лікаря загальної практики (знання і уміння, професійні практичні навички) та вимоги до особистості. «Ідеальні» лікар і медична сестра. Медична деонтологія. Інформування хворого про діагноз. Взаємодія та спілкування лікаря з хворими та їх родичами. Патерналізм, його роль в діагностичному процесі. Значення психологічної установки хворого.

Тема 6. Роль психологічних особливостей лікаря і медичної сестри у їх практичній діяльності; «ідеальні» лікар і медична сестра. Медична деонтологія.

Психологічні основи спілкування у психологічному процесі. Комунікативна компетентність, її роль в ефективній і безконфліктній взаємодії. Функції спілкування: інформаційно-комунікативна, регуляторно-комунікативна, афективно-комунікативна. Роль психологічних особливостей лікаря і медичної сестри, „ідеальний лікар” та „ідеальна медична сестра”.

Основи спілкування з колегами, умови створення здорового психологічного клімату у медичному середовищі. Дотримання правил деонтології і субординації. Дотримання морально-етичних вимог. Здатність до емпатії та стиль спілкування. Емоційне задоволення від контактів між членами колективу. Створення умов для само актуалізації особистості. Види спілкування в медичному середовищі: міжособисте, індивідуально-групове, колективно-індивідуальне, групове. Особливості спілкування між лікарями, лікар-медсестра

Тема 7. Спілкування в медичному середовищі, умови створення здорового психологічного клімату. Особливості спілкування між лікарями, лікарем та медичною сестрою. Психологічні особливості етапів діагностичного процесу. Інформування хворого про діагноз. Конфлікти в медичному середовищі, їх різновиди. Способи вирішення та попередження конфліктів. Поняття про професійну деформацію.

Конфлікти в медичному середовищі, їх різновиди. Схема розвитку конфлікту. Конфлікти в діяльності лікаря. Особливості конфліктів між особами, що діють в лікувально-діагностичному процесі. Способи вирішення та попередження конфліктів.

Поняття про професійну деформацію. Особливості професій, при яких розвивається професійна деформація. Ознаки психічної деформації, „синдром вигорання”. Шляхи його попередження.

Тема 8. Поняття про професійну деформацію. Особливості професій, при яких розвивається професійна деформація. Ознаки професійної деформації у медичних працівників. Поняття «синдрому емоційного вигорання», його прояви і етапи розвитку. Шляхи його попередження.

Емоційний стрес як фактор етиогенезу психосоматичних розладів. Психосоматичні взаємозв'язки. Вплив психосоматичних факторів на перебіг соматичних розладів. Теорії психосоматичних взаємовідношень, психоаналітична, нейрогуморальна, фізіологічна, кортико-вісцеральна. Механізми психологічного захисту особистості. Поняття адаптації та дезадаптації. Порушення адаптації, дістрес.

Тема 9. Психосоматичні взаємозв'язки. Вплив психологічних факторів на перебіг соматичних розладів. Поняття адаптації та дезадаптації. Класифікація психосоматичних розладів. Теорії психосоматичних взаємовідношень. Принципи профілактики психосоматичних розладів.

Внутрішня картина хвороби – суб'єктивне сприймання захворювання пацієнтом. Основні сфери внутрішньої картини хвороби: сенсорна, емоційна, вольова, раціонально-інформативна. Роль особливостей клінічних проявів захворювання тяжкості перебігу та прогнозу. Обставини життя хворого, при яких перебігає хвороба. Преморбідні особливості особистості (вік, темперамент, акцентуація характеру, ступінь чутливості до стресу). Типи хворих. Класифікація основних типів відношення до хвороби (гармонійний, анозогностичний, іпохондричний, депресивний, зневажливий, нозофобний, нозофільний, утилітарний та ін.), особливості поведінки хворих з такими типами реагування на хворобу.

Тема 10. Психологічні особливості хворих з різними захворюваннями: при терапевтичних, хірургічних захворюваннях, хворих на туберкульоз, СНІД, онкологічну, ендокринну, нервову та психічну патологію. Психологічні особливості жінок при вагітності та родах. Особливості психології хворих дітей та людей похилого віку.

Психологічні зміни при захворюваннях серцево-судинної системи, бронхів та легень, травного тракту, нирок при інфекційних захворюваннях, туберкульозі та СНІДу, ендокринних, нервових та психічних захворюваннях. Психологічні зміни у хворих жінок в гінекологічному стаціонарі. Психологічні особливості жінок у період вагітності та родів. Особливості психології хворих дітей та людей похилого віку.

Психологічні особливості хворих в хірургічному стаціонарі в до- та післяопераційному періоді. Психологічні особливості хворих в стоматології, офтальмології, отоларингології, ортопедії і травматології, в онкології. Вплив на психіку людини вроджених та набутих фізичних дефектів.

Тема 11. Психологічні аспекти залежної поведінки. Суїцидальна поведінка, профілактика і раннє розпізнавання суїцидальних тенденцій.

Психологічні аспекти залежності від психоактивних речовин, надцінні захоплення (гемблінг, інтернет-залежність), залежність харчової поведінки. Психологічні особливості залежної особи в лікувальному процесі. Сімейні та соціальні відношення залежної особи, спів залежність.

Тема 12. Психологічні аспекти умирання та смерті. Евтаназія – деонтологічні і правові аспекти.

Суїцидальна поведінка, профілактика і раннє розпізнавання суїцидальних тенденцій. Суїцидальні мотиви і цілі. Різновиди суїцидальної поведінки: «протест», «заклик», «само-

покарання», «відмова». Своєчасне виявлення сїїцидальних думок та намірів. Роль соціальних служб, служба довіри.

Особливості суїцидальної поведінки у соматично хворих: СНІД, в онкології, при вроджених та набутих фізичних дефектах. Психологічні особливості суїцидальної поведінки при залежностях. Психологічні аспекти умирання та смерті. Евтаназія: за і проти.

Тема 13. Основні методи психотерапії в роботі лікаря загальної практики. Показання та протипоказання для проведення основних методів психотерапії. Психотерапевтична корекція відношення до хвороби. Психотерапія як галузь медичної психології та медицини. Основні сучасні методи психотерапії. Принципи психотерапії.

Психотерапія як галузь медичної психології та медицини. Основні сучасні методи психотерапії. Принципи психотерапії. Непряма психотерапія, плацебо.

Методи та техніки проведення раціонального переконання, сугестії у стані бадьорості (навіювання), ауто релаксації. Показання та протипоказання для проведення гіпносугестії, індивідуальної та групової раціональної психотерапії, методів психоаналітичної та психодинамічної психотерапії, ауто психотерапії (аутотренінг медитативні техніки), гештальт-терапії, нейро-лінгвістичного програмування, арт-терапії. Психотерапія в роботі лікаря загальної практики. Психотерапевтична корекція відношення до хвороби. Психологічна допомога у кризових періодах та психологічні особливості надання медичної допомоги у надзвичайних ситуаціях.

Тема 14. Принципи психопрофілактики, психогієни, реабілітації в роботі лікаря загальної практики. Реабілітація соціальна та професійна, адаптація та компенсація, її основні розділи. Психологічна допомога у кризових періодах. Психологічні особливості надання медичної допомоги жертвам насильства та катування.

Визначення понять „психогієна”, „психопрофілактика”, первинна та вторинна психопрофілактика. Основні розділи психогієни: вікова психогієна, психогієна праці і побуту, сім’ї і сексуального життя. Шляхи збереження і зміцнення психічного здоров’я. Принципи психопрофілактики праці, побуту, сім’ї і сексуальних відносин. Роль лікаря загальної практики в профілактиці нозопсихологічних проявів. Реабілітація соціальна та професійна, її основні розділи. Адаптація та компенсація.

Тема 15. Психологічна допомога у кризових періодах. Психологічні особливості надання медичної допомоги жертвам насильства та катування.

Поняття адаптації і дезадаптації. Співвідношення між стресовими реакціями і адаптацією організму до несприятливих умов. Соціальна адаптація людини. Поняття соціальної дезадаптації, характеристики. Дезадаптація у військовослужбовців. Поняття кризи в психології. Вікові і ситуативні кризи. Психологічні реакції на кризові ситуації, зокрема – на ситуацію війни і участь в бойових діях.

4. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

	ТЕМА	Лекції	Практика	СРЗ
1	Медична психологія: визначення, предмет і завдання. Розвиток медичної психології у світі і в Україні. Роль медичної психології у формуванні сучасних ідей щодо єдності соматичної і психічної сфер. Психосоматичні та сомато-психічні взаємодії: основні концепції. Визначення психічного здоров’я: критерії ВООЗ.	0	2	4

2	Методи психологічного дослідження. Експериментально-психологічні методи, їх роль у психологічній діагностиці хворих. Принципи побудови комплексного психологічного дослідження.	0	2	4
3	Психологія особистості. Сучасні теорії особистості. Особливості різних вікових груп. Акцентовані особистості Особистість і хвороба. Внутрішня картина хвороби, типи пацієнтів.	0	2	4
4	Класифікація типів відношення до захворювання. Вплив ставлення до захворювання на перебіг захворювання та прогноз; тактика лікаря щодо пацієнтів з патологічними типами реагування на захворювання. Стан психічних функцій і хвороба.	0	2	4
5	Психологія діагностичного процесу, взаємовідносини «лікар-хворий», «медсестра-хворий», контакти з рідними хворого. Психологічні основи спілкування у лікувальному процесі: комунікативна компетентність, функції спілкування.	0	2	4
6	Роль психологічних особливостей лікаря і медичної сестри у їх практичній діяльності; «ідеальні» лікар і медична сестра. Медична деонтологія.	0	2	4
7	Спілкування в медичному середовищі, умови створення здорового психологічного клімату. Особливості спілкування між лікарями, лікарем та медичною сестрою. Психологічні особливості етапів діагностичного процесу. Інформування хворого про діагноз. Конфлікти в медичному середовищі, їх різновиди. Способи вирішення та попередження конфліктів.	0	2	4
8	Поняття про професійну деформацію. Особливості професій, при яких розвивається професійна деформація. Ознаки професійної деформації у медичних працівників. Поняття «синдрому емоційного вигорання», його прояви і етапи розвитку. Шляхи його попередження.	0	2	4
9	Психосоматичні взаємозв'язки. Вплив психологічних факторів на перебіг соматичних розладів. Поняття адаптації та дезадаптації. Класифікація психосоматичних розладів. Теорії психосоматичних взаємовідношень. Принципи профілактики психосоматичних розладів.	0	2	4
10	. Психологічні особливості хворих з різними захворюваннями: при терапевтичних, хірургічних захворюваннях, хворих на туберкульоз, СНІД, онкологічну, ендокринну, нервову та психічну патологію. Психологічні особливості жінок при вагітності та родах. Особливості психології хворих дітей та людей похилого віку.	0	2	4
11	Психологічні аспекти залежної поведінки. Суїцидальна поведінка, профілактика і раннє розпізнавання суїцидальних тенденцій.	0	2	4
12	Психологічні аспекти умирання та смерті. Евтаназія – деонтологічні і правові аспекти.	0	2	4
13	Основні методи психотерапії в роботі лікаря загальної практики. Показання та протипоказання для проведення основних методів психотерапії. Психотерапевтична корекція відношення до хвороби. Психотерапія як галузь медичної психології та медицини. Основні сучасні методи психотерапії. Принципи психотерапії.	0	2	4
14	Принципи психопрофілактики, психогієни, реабілітації в роботі лікаря загальної практики. Реабілітація соціальна та професійна, адаптація та компенсація, її основні розділи.	0	2	4
15	Психологічна допомога у кризових періодах. Психологічні особливості надання медичної допомоги жертвам насильства та катування.	0	2	4
Всього 90		0	30	60

Теми практичних занять

ТЕМА	
Медична психологія: визначення, предмет і завдання. Розвиток медичної психології у світі і в Україні. Роль медичної психології у формуванні сучасних ідей щодо єдності	2

соматичної і психічної сфер. Психосоматичні та сомато-психічні взаємодії: основні концепції. Визначення психічного здоров'я: критерії ВООЗ.	
Методи психологічного дослідження. Експериментально-психологічні методи, їх роль у психологічній діагностиці хворих. Принципи побудови комплексного психологічного дослідження.	2
Психологія особистості. Сучасні теорії особистості. Особливості різних вікових груп. Акцентовані особистості Особистість і хвороба. Внутрішня картина хвороби, типи пацієнтів.	2
Класифікація типів відношення до захворювання. Вплив ставлення до захворювання на перебіг захворювання та прогноз; тактика лікаря щодо пацієнтів з патологічними типами реагування на захворювання. Стан психічних функцій і хвороба.	2
Психологія діагностичного процесу, взаємовідносини «лікар-хворий», «медсестра-хворий», контакти з рідними хворого. Психологічні основи спілкування у лікувальному процесі: комунікативна компетентність, функції спілкування.	2
Роль психологічних особливостей лікаря і медичної сестри у їх практичній діяльності; «ідеальні» лікар і медична сестра. Медична деонтологія.	2
Спілкування в медичному середовищі, умови створення здорового психологічного клімату. Особливості спілкування між лікарями, лікарем та медичною сестрою. Психологічні особливості етапів діагностичного процесу. Інформування хворого про діагноз. Конфлікти в медичному середовищі, їх різновиди. Способи вирішення та попередження конфліктів.	2
Поняття про професійну деформацію. Особливості професій, при яких розвивається професійна деформація. Ознаки професійної деформації у медичних працівників. Поняття «синдрому емоційного вигорання», його прояви і етапи розвитку. Шляхи його попередження.	2
Психосоматичні взаємозв'язки. Вплив психологічних факторів на перебіг соматичних розладів. Поняття адаптації та дезадаптації. Класифікація психосоматичних розладів. Теорії психосоматичних взаємовідношень. Принципи профілактики психосоматичних розладів.	2
Психологічні особливості хворих з різними захворюваннями: при терапевтичних, хірургічних захворюваннях, хворих на туберкульоз, СНІД, онкологічну, ендокринну, нервову та психічну патологію. Психологічні особливості жінок при вагітності та родах. Особливості психології хворих дітей та людей похилого віку.	2
Психологічні аспекти залежної поведінки. Суїцидальна поведінка, профілактика і раннє розпізнавання суїцидальних тенденцій.	2
Психологічні аспекти умирання та смерті. Евтаназія – деонтологічні і правові аспекти.	2
Основні методи психотерапії в роботі лікаря загальної практики. Показання та протипоказання для проведення основних методів психотерапії. Психотерапевтична корекція відношення до хвороби. Психотерапія як галузь медичної психології та медицини. Основні сучасні методи психотерапії. Принципи психотерапії.	2
Принципи психопрофілактики, психогігієни, реабілітації в роботі лікаря загальної практики. Реабілітація соціальна та професійна, адаптація та компенсація, її основні розділи.	2
Психологічна допомога у кризових періодах. Психологічні особливості надання медичної допомоги жертвам насильства та катування.	2
Всього	30

Теми самостійної роботи здобувачів

ТЕМА	
Медична психологія: визначення, предмет і завдання. Розвиток медичної психології у світі і в Україні. Роль медичної психології у формуванні сучасних ідей щодо єдності соматичної і психічної сфер. Психосоматичні та сомато-психічні взаємодії: основні концепції. Визначення психічного здоров'я: критерії ВООЗ.	4

Методи психологічного дослідження. Експериментально-психологічні методи, їх роль у психологічній діагностиці хворих. Принципи побудови комплексного психологічного дослідження.	4
Психологія особистості. Сучасні теорії особистості. Особливості різних вікових груп. Акцентовані особистості Особистість і хвороба. Внутрішня картина хвороби, типи пацієнтів.	4
Класифікація типів відношення до захворювання. Вплив ставлення до захворювання на перебіг захворювання та прогноз; тактика лікаря щодо пацієнтів з патологічними типами реагування на захворювання. Стан психічних функцій і хвороба.	4
Психологія діагностичного процесу, взаємовідносини «лікар-хворий», «медсестра-хворий», контакти з рідними хворого. Психологічні основи спілкування у лікувальному процесі: комунікативна компетентність, функції спілкування.	4
Роль психологічних особливостей лікаря і медичної сестри у їх практичній діяльності; «ідеальні» лікар і медична сестра. Медична деонтологія.	4
Спілкування в медичному середовищі, умови створення здорового психологічного клімату. Особливості спілкування між лікарями, лікарем та медичною сестрою. Психологічні особливості етапів діагностичного процесу. Інформування хворого про діагноз. Конфлікти в медичному середовищі, їх різновиди. Способи вирішення та попередження конфліктів.	4
Поняття про професійну деформацію. Особливості професій, при яких розвивається професійна деформація. Ознаки професійної деформації у медичних працівників. Поняття «синдрому емоційного вигорання», його прояви і етапи розвитку. Шляхи його попередження.	4
Психосоматичні взаємозв'язки. Вплив психологічних факторів на перебіг соматичних розладів. Поняття адаптації та дезадаптації. Класифікація психосоматичних розладів. Теорії психосоматичних взаємовідношень. Принципи профілактики психосоматичних розладів.	4
Психологічні особливості хворих з різними захворюваннями: при терапевтичних, хірургічних захворюваннях, хворих на туберкульоз, СНІД, онкологічну, ендокринну, нервову та психічну патологію. Психологічні особливості жінок при вагітності та родах. Особливості психології хворих дітей та людей похилого віку.	4
Психологічні аспекти залежної поведінки. Суїцидальна поведінка, профілактика і раннє розпізнавання суїцидальних тенденцій.	4
Психологічні аспекти умирання та смерті. Евтаназія – деонтологічні і правові аспекти.	4
Основні методи психотерапії в роботі лікаря загальної практики. Показання та протипоказання для проведення основних методів психотерапії. Психотерапевтична корекція відношення до хвороби. Психотерапія як галузь медичної психології та медицини. Основні сучасні методи психотерапії. Принципи психотерапії.	4
Принципи психопрофілактики, психогігієни, реабілітації в роботі лікаря загальної практики. Реабілітація соціальна та професійна, адаптація та компенсація, її основні розділи.	4
Психологічна допомога у кризових періодах. Психологічні особливості надання медичної допомоги жертвам насильства та катування.	4
Всього	60

7. Методи навчання

Практичні заняття: бесіда, вирішення ситуаційних задач, відпрацювання навичок спілкування з пацієнтом та колегами.

Самостійна робота: самостійна робота з підручником, самостійна робота з банком тестових завдань, самостійне вирішення ситуаційних завдань.

8. Форми контролю та методи оцінювання (у т. ч. критерії оцінювання результатів навчання)

Поточний контроль:

усне опитування, тестування, розв'язання ситуаційних завдань, оцінювання роботи з пацієнтом на занятті.

Підсумковий контроль: залік.

Оцінювання поточної навчальної діяльності на практичному занятті:

1. Оцінювання теоретичних знань з теми заняття:
  - методи: опитування, вирішення ситуаційної задачі;
2. Оцінювання роботи із пацієнтом з теми заняття:

методи: оцінювання: а) комунікативних навичок спілкування з пацієнтом, б) фіксованих виступів, в) складання та виклад повідомлень г) участі у дискусіях, д) складання плану лікування

Критерії поточного оцінювання на практичному / семінарському / лабораторному занятті

Оцінка	Критерії оцінювання
Відмінно «5»	Здобувач має вільно володіти матеріалом, приймати активну участь в обговоренні теми та вирішенні ситуаційної задачі, впевнено демонструвати практичні навички під час спілкування з пацієнтом, висловлювати свою думку з теми заняття, демонструвати клінічне мислення.
Добре «4»	Здобувач має добре володіти матеріалом, приймати участь в обговоренні матеріалу та вирішенні ситуаційної задачі, демонструвати практичні навички під час спілкування з пацієнтом з деякими помилками, висловлювати свою думку з теми заняття, демонструвати клінічне мислення.
Задовільно «3»	Здобувач має відповідати на питання за темою, недостатньо володіючи матеріалом, невпевнено приймати участь в обговоренні та вирішенні ситуаційної задачі, демонструвати практичні навички під час спілкування з пацієнтом з суттєвими помилками.
Незадовільно «2»	Здобувач не володіє матеріалом, не приймає участь в обговоренні та вирішенні ситуаційної задачі, не демонструє практичні навички під час спілкування з пацієнтом.

Залік виставляється здобувачу, який виконав усі завдання робочої програми навчальної дисципліни, приймав активну участь у практичних заняттях, виконав та захистив індивідуальне завдання та має середню поточну оцінку не менше ніж 3,0 і не має академічної заборгованості.

Залік здійснюється: на останньому занятті до початку екзаменаційної сесії - при стрічковій системі навчання, на останньому занятті – при цикловій системі навчання. Оцінка за залік є середньоарифметичною за всіма складовими за традиційною чотирибальною шкалою і має величину, яка округлюється за методом статистики з двома десятковими знаками після коми.

9. Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти

Отриманий середній бал за навчальну дисципліну для здобувачів, які успішно опанували робочу програму навчальної дисципліни, конвертується з традиційної чотирибальної шкали у бали за 200-бальною шкалою, як наведено у таблиці:

Таблиця конвертації традиційної оцінки у багатобальну шкалу

Традиційна чотирибальна шкала	Багатобальна 200-бальна шкала
Відмінно («5»)	185 – 200
Добре («4»)	151 – 184
Задовільно («3»)	120 – 150
Незадовільно («2»)	Нижче 120

Багатобальна шкала (200-бальна шкала) характеризує фактичну успішність кожного здобувача із засвоєння освітньої компоненти. Конвертація традиційної оцінки (середній бал за навчальну дисципліну) в 200-бальну виконується інформаційно-технічним відділом Університету.

Відповідно до отриманих балів за 200-бальною шкалою, досягнення здобувачів оцінюються за рейтинговою шкалою ECTS. Подальше ранжування за рейтинговою шкалою ECTS дозволяє оцінити досягнення здобувачів з освітньої компоненти, які навчаються на одному курсі однієї спеціальності, відповідно до отриманих ними балів.

Шкала ECTS є відносно-порівняльною рейтинговою, яка встановлює належність здобувача до групи кращих чи гірших серед референтної групи однокурсників (факультет, спеціальність). Оцінка «А» за шкалою ECTS не може дорівнювати оцінці «відмінно», а оцінка «В» – оцінці «добре» тощо. При конвертації з багатобальної шкали межі оцінок «А», «В», «С», «D», «Е» за шкалою ECTS не співпадають з межами оцінок «5», «4», «3» за традиційною шкалою. Здобувачі, які одержали оцінки «FX» та «F» («2») не вносяться до списку здобувачів, що ранжуються. Оцінка «FX» виставляється здобувачам, які набрали мінімальну кількість балів за поточну навчальну діяльність, але яким не зарахований підсумковий контроль. Оцінка «F» виставляється здобувачам, які відвідали усі заняття з дисципліни, але не набрали середнього балу (3,00) за поточну навчальну діяльність і не допущені до підсумкового контролю.

Здобувачі, які навчаються на одному курсі (однієї спеціальності), на підставі кількості балів, набраних з дисципліни, ранжуються за шкалою ECTS таким чином:

Конвертація традиційної оцінки з дисципліни та суми балів за шкалою ECTS

Оцінка за шкалою ECTS	Статистичний показник
A	Найкращі 10% здобувачів
B	Наступні 25% здобувачів
C	Наступні 30% здобувачів
D	Наступні 25% здобувачів
E	Наступні 10% здобувачів

10. Методичне забезпечення

- Робоча програма навчальної дисципліни
- Силабус
- Методичні розробки до практичних занять
- Мультимедійні презентації
- Ситуаційні завдання
- Електронний банк тестових завдань з дисципліни

11. ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ДЛЯ ПІДГОТОВКИ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ ДО ЗАЛІКУ

Загальні питання медичної психології

1. Визначення, предмет, і задачі медичної психології.
2. Методи психологічного дослідження.
3. Принципи побудови цілеспрямованої психологічної бесіди.
4. Визначення психічного здоров'я та рівнів психологічної адаптації людини.
5. Критерії здоров'я ВООЗ.
6. Вплив особливостей віку та хронічних захворювань на особистість людини.
7. Визначення та типологія акцентуації особистості, тактика поведінки лікаря з пацієнтами, що мають акцентуовані риси особистості.
8. Визначення та класифікація хворих з такими типами реагування на хворобу.
9. Діагностика основних типів відношення до хвороби.
10. Принципи психотерапевтичної корекції відношення до хвороби.
11. Вплив хвороби на пізнавальні процеси людини.
12. Вплив особливостей інтелекту хворого на лікувальний процес.
13. Вплив хвороби на емоційно-вольову сферу людини.
14. Вплив хвороби на емоційний стан, нозогенії.
15. Роль вольових якостей особистості у лікувальному процесі.
16. Зміни волі, потягів та поведінки під час хвороби.
17. Свідомість, самосвідомість, їх рівні.
18. Психодинамічний підхід у медицині.
19. Критерії не порушеної свідомості. Стани свідомості у хворого.

Практичні аспекти медичної психології

20. Вимоги до особистості медичних працівників.
21. Поняття „лікарський обов'язок „ і „лікарська таємниця”.
22. Лікарські помилки: причини і види.
23. Психологічні типи лікарів.
24. Професійна деформація „синдром вигорання” та шляхи його попередження.
25. Правила деонтології і субординації в медичному середовищі.
26. Види та особливості спілкування в медичному середовищі.
27. Психологічні особливості етапів діагностичного процесу.
28. Принципи спілкування лікаря з хворими та їх родичами.
29. Конфлікти в медичному середовищі, їх різновиди, способи вирішення та попередження.
30. Психосоматичний підхід як принцип лікувальної діяльності.
31. Емоційний стрес як фактор стіопатогенезу психосоматичних розладів.
32. Вплив психологічних факторів на перебіг соматичних розладів.
33. Теорії психосоматичних взаємовідношень.
34. Механізми психологічного захисту особистості.
35. Поняття адаптації та дезадаптації, дістрес.
36. Класифікація психосоматичних розладів.
37. Непатологічні психосоматичні реакції.
38. Принципи профілактики психосоматичних розладів.
39. Психологічні зміни при захворюваннях серцево-судинної системи.
40. Психологічні зміни при захворюваннях бронхів та легень.
41. Зміни при захворюваннях травного тракту.
42. Психологічні особливості хворих при інфекційних захворюваннях, туберкульозі, СНІДу.
43. Психологічні особливості хворих при ендокринних, нервових та психічних захворюваннях.
44. Психологічні зміни у хворих жінок в гінекологічному стаціонарі.
45. Психологічні особливості жінок у період вагітності та родів.
46. Особливості психології хворих дітей та людей похилого віку.
47. Психологічні особливості хворих в хірургічному стаціонарі в до- і післяопераційному періоді, в ортопедії і травматології.

48. Психологічні особливості хворих в стоматології, офтальмології, отоларингології.
49. Психологічні особливості хворих з онкологічною патологією.
50. Вплив на психіку людини вроджених та набутих фізичних дефектів.
51. Психологічні аспекти залежності від психоактивних речовин, надцінні захоплення (гемблінг, інтернет-залежність), залежності харчевої поведінки.
52. Різновиди суїцидальної поведінки, особливості суїцидальної поведінки у соматично хворих та при залежностях.
53. Психологічні аспекти умирання та смерті.
54. Поняття „психогігієна” та „психопрофілактика”.
55. Психогігієна праці медичного працівника.
56. Принципи психопрофілактики праці, побуту, сім'ї і сексуальних відносин.
57. Роль лікаря загальної практики в профілактиці нозопсихологічних проявів.
58. Реабілітація соціальна та професійна, її основні розділи.
59. Основні сучасні методи психотерапії, принципи психотерапії.
60. Показання та протипоказання для проведення окремих методів психотерапії.
61. Психологічна допомога у кризових періодах.
62. Психологічні особливості надання медичної допомоги у надзвичайних ситуаціях.

12. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

ОСНОВНА

1. Вікова та педагогічна психологія : навч. посіб. / Скрипченко О. В. та ін. К.: Каравела, 2019. 400 с.
2. Клейман П. Психологія. Люди, концепції, експерименти. М.: Манн, Иванов и Фербер, 2019. 272с.
3. Основи загальної і медичної психології, психологічного здоров'я та міжособового спілкування [Текст]: підручник для студентів мед. училищ, коледжів, академій та інститутів медсестринства / І. Я. Губенко, О. С. Карнацька, О. Т. Шевченко. - 3 - е видання, переробл. і доповн. - К. : ВСВ" Медицина", 2021. - 312 с.
4. Медична психологія [Текст] : підручник для студ. мед. вищ. навч. закл. Т1. : Загальна медична психологія / за ред Г.Я.Пилягіної [Пилягіна Г.Я., Хаустова О.О., Чабан О.С., Аймедов К.В., Асєєва Ю.О.]. - Вінниця : Нова Книга, 2020. - 288 с.

ДОДАТКОВА

1. Психічне здоров'я особистості: результати оцінювання та рекомендації для інтеграції охорони психічного здоров'я в систему первинної медичної допомоги та громадські платформи в Україні. К.: Міжнародний медичний корпус за підтримки Групи Світового банку, 2017. 146 с.
2. Савчин М. Здоров'я людини і духовний особистісний і тілесний виміри : монографія. Дрогобич : ПП «НОСВІТ», 2019. 232 с.
3. Партико Н. В. Психологія конфліктів Навчальний посібник. Львів : Видавництво Львівської політехніки, 2019. 132 с.
4. Основи загальної та медичної психології у вищій школі: Навчальний посібник / за ред. Р.І.Білобровки – 2018.- 286 с. Партико Н. В. Психологія конфліктів Навчальний посібник. Львів : Видавництво Львівської політехніки, 2019. 132 с.
5. Матвієць Л.Г. Важливі підходи до налагодження комунікацій між лікарем і пацієнтом із залежністю від психоактивних речовин [Текст] / Л.Г. Матвієць// Сімейна медицина.- 2019.- No 5-6.- С.14-17
6. Свінціцький А.С. Взаєморозуміння між лікарем і пацієнтом як запорука ефективності здійснюваного лікування [Текст] / А.С. Свінціцький/ Практикуючий лікар.- 2019.- No4.- С.61-65.
7. USMLE Step 1 Lecture Notes: Behavioral Science and Social Science - 2018 by Kaplan Medical

13. Електронні інформаційні ресурси:

1. <http://vuzlib.com/content/category>
2. <http://www.nbu.gov.ua/>
3. <http://lib.kture.kharkov.ua/>
4. <http://www.psy-science.com.ua/PsInsUa.html>
5. http://www.social-science.com.ua/jornal_content/
6. http://chitalka.info/ps_26/index.html
7. http://psyjournals.ru/psyedu_ru/2010/n5/Kasatkin_Bochaver_full.shtml
8. http://valeolog.net/userfiles/978_1.pdf
9. <http://syntone.ru/book/psihologiya-zdorovya-cheloveka/>
10. <http://mentalthelpguide.ru/section-exercises.php>
11. http://esnuir.eenu.edu.ua/bitstream/123456789/1349/3/psychol_zdor_navch.pdf